

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

Випуск 13

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 6 від 21.06.2023 р.

ХАРКІВ – 2023

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ КАРТИ МАНДРІВОК ГЕРОЇ

Приходько Світлана

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент А. А. Ємець

Спонування учня до активного діалогу, висловлювання власної думки є необхідною умовою проведення кожного уроку. Саме на уроках мовно-літературного циклу поповнення власного словникового запасу відбувається цілеспрямовано та системно. Але також важливо долучати учнів до можливості використання нових фраз у власному мовленні, це може забезпечити використання різноманітних вправ.

Одним з поширених видів вправ, що сприяють розвитку мовлення учнів, є **переказ** – «усвідомлене відтворення літературного зразка в усному виразному мовленні». Однак, не зважаючи на докладно розроблену методику переказу, учителі стикаються з певними проблемами, навіть застосовуючи традиційні його форми.

З метою вивчення сучасного стану використання переказів на уроках української мови та літературного читання в початковій школі нами було проведено анонімне онлайн-опитування серед учителів початкових класів. Станом на 25 жовтня 2022 року в опитуванні взяли участь 52 респонденти. Серед них більшість 82,7% – це вчителі початкових класів. На запитання анкети відповіли вчителі з різним педагогічним стажем.

Щодо частотності використання, за словами вчителів, переказ на уроках у початковій школі застосовується доволі часто. За мету використання переказу більшість респондентів вказали розвиток мовлення молодших школярів та запам'ятовування ними прочитаного.

75% опитуваних стверджують, що використовують у своїй практиці творчі прийоми переказу. Відповіді на уточнююче питання щодо конкретних творчих прийомів виявилися надзвичайно різноманітними. З метою систематизації отримані відповіді були об'єднані у кілька груп.

До першої групи, якій ми надали умовну назву «Я – художник», віднесли завдання, що спрямовані на розвиток образно-логічного мислення учнів. До другої групи «Я – письменник» було віднесено прийоми, спрямовані на опрацювання тексту та роботу з ним. До третьої групи «Я – режисер» ми віднесли завдання на інсценування твору або його окремих частин. До четвертої групи «Я – герой» відносяться завдання, що дають можливість учням відчувати себе героєм. До п'ятої групи були віднесені завдання, що надають можливість відредагувати твір, доповнити його власними ідеями, тому дали їй назву «Редактор». До останньої, шостої, групи були віднесені інтерактивні методи.

Серед труднощів оволодіння переказом більшість респондентів зазначили проблему обмеженого словникового запасу, невміння сформулювати свою думку, нерозуміння прочитаного, невміння складати

план і описувати події. Окремо респонденти виділили проблему нечитання учнів та брак дитячої літератури, яку можна було б переказувати.

Аналіз результатів опитування дозволяє зробити висновок, що, на сьогодні, переказ хоч і використовується, але має проблеми в організації. Учителі, розуміючи важливість переказу і проблеми його опанування учнями, постійно знаходяться у пошуку нових підходів, які б ефективніше залучили дітей до читання, розуміння й відтворення текстів. У своєму дослідженні ми зосередили увагу на менш досліджуваному прийомі – використанні карти мандрівок героїв.

Використання карти мандрівок у навчальній діяльності учнів є ще достатньо новим маловивченим прийомом. Ми поки не знайшли в методичних джерелах авторитетних досліджень застосування цього прийому.

Карта мандрівок – це карта, на якій зупинками зображуються ключові моменти твору, що дозволяє застосувати її як заміну традиційного плану переказу.

Під час виконання дослідження було складено список творів, до яких можна застосувати прийом карти мандрівок. Добір літератури здійснювався за наступними критеріями: наявність у сюжеті мандрів, етапів подорожі; привабливий пригодницький казковий або фантастичний сюжет; відповідати віковим вимогам. До переліку увійшли твори фольклору, світової та української дитячої літератури. Було дібрано двадцять два твори.

Оскільки карта мандрівок – це колаж ілюстрацій до певного твору, її створення можливе за допомогою ватману, олівців, фарб, фломастерів, роздруківок. Більш сучасний варіант передбачає використання онлайн-застосунків. Для створення карт мандрівок найкращим додатком, на нашу думку, є безкоштовний онлайн-інструмент для графічного дизайну Canva. Саме за його допомогою нами було створено карту мандрівок за казкою Ханса Крістіана Андерсена «Снігова королева».

Приклади карти мандрівок можна знайти в книжкових виданнях для дітей. Зокрема, книга «Атлас казок» з ілюстраціями Клаудії Бордін (Книголав, 2018) є прикладом гармонійного поєднання відомих казок та тематичних ілюстрацій.

Отже, складання карти мандрівок є новітньою можливістю зацікавити учнів до усвідомленого сприйняття прочитаних творів та плідної праці на уроках літературного читання. Оскільки прийом подібний до традиційного плану переказу його використання не знижує ефективність праці. Навпаки, зацікавивши новою формою роботи, учитель не тільки приверне увагу учнів до твору, а й збереже їхню активність довше, навіть у домашній роботі. Прийом формує в учнів вміння формулювати власні думки, допомагає збільшити словниковий запас учнів, зосереджує їх увагу на послідовності твору. Складання карти мандрівок також можна застосовувати для проєктної роботи учнів третіх-четвертих класів. Адже маючи навички роботи в графічному редакторі школярі мають можливість представляти власне створені карти з самостійно прочитаних творів й тих, що передбачені програмою.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

Організація роботи.....	3
Секція 1.....	4
Секція 2.....	5
Секція 3.....	6
Секція 4.....	7

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ І МЕТОДИКИ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ 9

1. Правник Марія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Пошук сучасних способів залучення учнів початкової школи до читання....	9
2. Єлагіна Олександра , наук. кер.: викл. Г.В. Левандовська Формування у першокласників позитивних мотивів до читання на уроках роботи з дитячою книжкою.....	10
3. Коширова Кристина , наук. кер.: к.філ.н., доц. Н.М. Чернушенко Вплив творів українського фольклору та художньої літератури на розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку.....	11
4. Стасенко Ніна , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Один з аспектів навчання виразного читання віршів у початковій школі.....	13
5. Майборода Анастасія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Дослідження застосування прийому сторітелінгу в початковій школі.....	14
6. Приходько Світлана , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Розвиток мовлення учнів молодших класів на уроках літературного читання шляхом використання карти мандрівок герої.....	15
7. Бекетова Олена , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Сучасна практика викристання схем на уроках літературного читання.....	17
8. Рижих Марія, Посиляєва Анна, Оксень Анастасія, Пасічник Анастасія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Використання інтерактивного плакату на уроках літературного читання.....	19
9. Перк Марія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Розмаїття образів тварин в казках Андерсена.....	20
10. Світлична Анастасія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Формування в учнів початкових класів уміння характеризувати героїв творів.....	21
11. Сергієнко Вікторія , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Робота над портретом образу-персонажа на уроках літературного читання в початковій школі.....	23
12. Сирота Альона , наук. кер.: к.п.н., доц. А.А.Ємець Латиські підручники з читання для початкової школи.....	24